

PROZA

Maja Novak

Vlasta

(odlomek iz romana)

Gledam ženske na stenah, slike iz revij: vse tiste gole lepoticke. Kakšnih žensk pa se spominjamo v resnici? Nobena usta niso ravna. Nobena koža ni brez madeža. Nepomembni ljudje smo in izbiramo med tistimi, ki so na voljo. Nič rožnatih trebuščkov in svilenih površin. Ona je bila drugačna, drži. Tudi ne lepa. In njene fotografije tudi nimam nabite na zidu. Bila je drugačna, ampak ne lepa. Še spomin – ta jedki spomin, ki ga z mazohistično trmo ujčkam ponoči, molče potuhnjen v temi med drugimi nespečeneži v Kazensko popravnem domu Dob – še spomin, ki polepša in poplemeniti stvari, ne more priklicati na njena lica niti trohice lepote. Na ulici se ljudje obračajo za njo zaradi njene hoje, zaradi dolgih, nebrzdanih korakov, ne zaradi njenega videza. Ko hodi, vihra odpet plašč za njo kot za jezdecem. Ostro in svobodno zavija okoli vogalov kot veter. Včasih zavije iz sence v svetlobo, da ji posije sonce v obraz in ga razgali: njene pege, njene kot las tanke gubice okrog oči in mesnati zarezi ob ustnah, njene nepravilno raščene zobe, njene trepalnice in obrvi, presvetle, presojne kot morska živalca. Ni lepa. Pa sem vseeno spal z njo. Ne edini, ampak najkrajšo sem potegnil jaz. In nihče ne bi pomislil ... Tako prekleto vsakdanja je videti. Kdor jo bo srečal v Ljubljani, ko bo z dolgimi, svobodnimi koraki kot veter treščila izza vogala s soncem v obraz, ne bo pomislil name in na tri umore, storjene v daljnem Karfanaumu: na tri umore, za katere delam pokoro v KPD Dob – na tri umore, ki jih ima na vesti ona, ne jaz.

Patetičen? Ja, recimo, da sem patetičen. Kaj hočemo. Drugače ne znam. Ampak bolj ko nas gledam, ko tule v Dobu glodamo svinčnike ("Draga mama, jaz sem dobro ... - krščenduš, dobro, v zaporu!), bolj spoznavam, kaj je v resnici narobe z nami, funkcionalno nepismenimi - ne smejte se, nisem si jaz izmislil izraza, ampak tale, ki vodi tečaj kreativnega pisanja. Hoditi moram na tečaj kreativnega pisanja, ker se moram zdraviti zaradi alkoholizma, v zaporu moraš biti na povelje tudi zdrav, in tečaj sodi k terapiji. Pa ne, da ne znam pisati. Znam. V dvajsetih letih službe sem napisal manjšo zbirko zapisnikov in tisti, ki so jih po službeni dolžnosti morali žvečiti, so rekli, da se berejo kot kriminalke. To je natanko tisto, kar sledi: zapisnik o zločinu. Je pa res tudi nekaj drugega. Gradbeni zapisnik je lažji. Tam moraš na primer povedati, da na tretjem kareju tesarji ne morejo do objekta, ker so tisti tepci iz nizke gradnje pozabili zasuti kineto; samo to in nič drugega in temu sem kos. Zaplete se, ko hočem povedati kaj lepega lepo. Takrat si pomagam z edino literaturo, kar sem je kdaj bral, in se trudim pisati kot Cankar, ki sem ga bral v šoli, pa kot pisatelj Ljubavnih vikend romanov, ki sem si jih sposojal od drugih delavcev na gradbišču, potem pa mi rečejo, da sem patetičen. Sonce v obraz in podobna navlaka. Ampak solit naj se grejo: ko se z amanskega letališča v ravni črti voziš na vzhod v Karfanaum, ti skoz vetrobransko steklo res sije sonce v obraz, sijalo je meni, leto dni pozneje pa njej tudi, in vroče mi je bilo kot psu, njej pa gotovo tudi, ker je tudi ona prispela nekega jutra. V Karfanaum so se vsi pripeljali zjutraj, vozni red Royal Jordaniana na liniji Beograd-Aman je bil pač tak. Sonce v obraz in potočki znoja v očesnih kotičkih in nad obrvmi potemtakem, jaz pa žal ne vem, kako se to nepatetično pove. Ampak take težave imam res samo takrat, ko mi ni vseeno, kako bo kaj zvenelo: kadar hočem napisati "resnico o sebi, resnico, ki je ne pozna nihče drug" - ne smejte se! Tak je naslov naloge s tečaja in to je spet natanko tisto, kar bo sledilo. Rad bi, da bi bilo dobro opravljeno, pa se zapletam. Sicer pa sem normalen. Lepo vas prosim: vodja sektorja visoke gradnje, ki bi bil ven in ven patetičen - saj bi se mu krave smejale!

Na gradbišču v Karfanaumu so bili štirje sektorji visoke gradnje in štirje sektorski vodje: jaz, Ljubo, Pavle in Matjaž. Ljubo je zapustil ženo in predšolska otroka. Pavle ni bil poročen, oba starša pa sta še živa. Njima so zamolčali resnico. Rekli so, da je bil samomor. Matjaž je bil čudak, imel pa je psa, doma v Logatcu namreč, enega pa si je udomačil tudi na projektu. Enega izmed črnih puščavskih psov, ki so podobni volčjakom, samo šape in gobec imajo bolj oglate, in prosto tavajo po puščavi, dokler jih kaj ne povozi, dokler jih kdo ne udomači ali dokler jih Alah po naravni poti ne vzame k sebi. Če jih kaj povozi, jih pustijo ležati ob robu ceste, dokler jih sonce ne mumificira in jih ne razreže drobni pesek, ki nenehno potuje z vetrom sem ter tja, da izginejo, kot da bi izhlapeli v vroči zrak. Dokler ne izginejo, je dvesto petdeset kilometrov ceste med Amanom in Karfanaumom videti kaj zanimivo. Matjaževega psa smo klicali Mali Matjaž in upam, da za Velikim Matjažem žaluje vsaj on. Pravzaprav ni bil slab človek. Bil je tudi vražje dober vodja sektorja. To v Karfanaumu ni dosti pomagalo. Dvesto Jugoslovancev in osemsto Arabcev je gradilo objekte štabnega poveljstva letalskih sil jordanske vojske, raje ne bi pripovedoval, kakšne, omeniti smem samo, da je iz puščavskih tal rastlo celo mesto in da sta bila med objekti tudi bazen in mošeja, to pa tako ali tako sodi k vsaki boljši jordanski vojašnici. Pa kino. Vse skupaj je bilo nameščeno nekje v četverokotniku, ki štrli na desno iz glavnine jordanskega ozemlja, na pasu zemlje, ki se zajeda med Sirijo, Savdsko Arabijo in Irak. Na zemljevidu je videti, kot da bi hašemitsko kraljestvo stegnilo dolgo roko v ohlapnem rokavu in seglo po okrutnem soncu Jutrova. Počutili smo se malce nelagodno, ti kraji so bili namreč nekoč iraški in človek nikoli ne ve. Ampak puščavski vihar leta 1991 je prišel in minil, mi pa smo bili še kar tam in nikomur se ni nič zgodilo, samo s projektom smo krepko zamujali, na veliko veselje investitorja, generalštaba JAF, jordanske vojske. Če je v Jordaniji česa dovolj, so to vojašnice. Ene več potemtakem niso potrebovali tako zelo nujno. Zato pa je zamuda pomenila penale, penali pa dolarje v gotovini. Menim, da je investitor sam krepko pomagal, da so se zgodile zamude. Bile so zgolj v njegovem interesu. V takih delovnih

okolice je že marsikatero tuje podjetje dvignilo roke od Jordanije, mi, Slovenci Masons, pa smo še hrabro vztrajali in se mučili, da bi dokončali zastavljeno v skladu z določili pogodbe, ki jo je podpisala zvezna direkcija za rezerve in preskrbo v Beogradu, oziroma kljub določilom pogodbe, ki nas je kot mlinski kamen vlekla k tlom. Delali smo nemogoče v zameno za fosfate, ki jih je neko podjetje, ne naše, še iz Slovenije ne, že zdavnaj kupilo na up in jih tudi že zdavnaj porabilo, mi pa smo jih odplačevali tako, da smo z jordansko delovno silo in jordanskimi materiali skušali ugoditi zahtevam britanskih gradbenih standardov. Z Arabci, razumete. Temu se pravi čarati in čarali smo, če oprostite izrazu, za fosfate, ptičji drek. Bog živi zvezno direkcijo. Ob večerih smo pili, ker sredi kamnitega nič drugega nimaš početi, ob petkih, ki je dela prost dan, pa smo se z rent-a-cari, ki so razpadali, morda zapeljali do dvesto petdeset kilometrov oddaljenega Amana na točeno pivo v hotel Marriott ali na bazen v Azrak, kjer je imel trdnjavo Lawrence Arabski. Tisti, ki so jo videli, pravijo, da od nje ni ostalo dosti. Turiste pa so se šli le mlajši in režija, tisti torej, ki so bili dovolj sveži za miganje. Delavci in delovodje pravice do avtomobilov tako ali tako niso imeli, sektorski – Ljubo, Pavle, Matjaž in jaz, ki smo se cele dni preganjali po gradbišču, po soncu in vetru, nasičenem s peskom, in smo vedeli, kako utrujeni bomo čez leto dni, ker je bila za nami že vrsta podobno zavoženih projektov v Libiji, Alžiru in Iraku – no, mi pa smo ob petkih varčevali z energijo, posedali smo na pragih bivalnih kontejnerjev s pločevinko piva – to se je kmalu ogrelo do neužitnosti – v roki. Sedeli smo v gruči, ker smo se dobro razumeli med sabo, govorili pa nismo, ker ni bilo kaj reči. Bilo nam je dolgčas, čakali smo, da petek mine, in smo buljili v kamnito puščavo.

* * *

Kamnita puščava: to je pojem zase. Pripovedujte o Sahari, o puščavi Gobi, o Atakami in Kalahariju, ampak Vlasta je rekla: "Če hočeš spoznati, kakšna je puščava človeškega srca, moraš priti v Karfanaum." Tam so tla kot posejana s prhkim kamenjem, ki je črno kot poper. Razteza se na desetine kilometrov daleč, vse do praznega obzorja. Včasih se zdi

modro, tako črno je. Vseh oblik je in vseh velikosti in tu in tam leži tako na gosto, da se prekriva kot skrilnati strešniki. Ostrih robov je in reže v stopala. Tam čez ne pridejo ne romar, ne konj, ne vojska, ne karavana, ne Camel Trophy. Kamenje spominja na nabrušene črepinje pološčene vaze. Med njim pelje cesta naravnost na vzhod. Prašnate bankine so široke skoraj kot cestišče in včasih je pametneje voziti po njih. Cesta je polna lukenj in poskakuje gor in dol kot podlasica na lovu. Arabcem še na misel ne pride, da bi kak polmetrski hribček zravnali, kadar se trasa ceste ustavi pred njim; raje jo potegnejo naravnost čezenj, kot ga je Bog ustvaril. Arabci pač. Nad cesto je nebo zanimivejši del razgleda. Zavzema večji del vidnega polja in spomladi se na njem nakopičijo stolpasti kumulusi zlatih robov. Sredi puščave zaznaš, da je res zaobljeno kot skleda. Ponoči Veliki voz lebdi nad obzorjem, velik kot mesto. Zvezde so za dlan velike in videti so vroče. Kjer ob cesti še tli kakšna lučka civilizacije, tam kamenje zbirajo in zlagajo v ograje, za katere ne moreš dognati, kaj naj bi ograjevale in kakšno imetje branile. Ograje so kajpak črne in kamni se po robovih ne prilegajo najbolje, zato ograje spominjajo na škrbasto zobovje ali na preperelo črno čipko. Proti vzhodu postajajo čedalje bolj čipkaste, čedalje bolj naključno nametane, dokler povsem ne izginejo in ostane samo še kamenje. Kamenje, ki ga ni rodila zemlja: kjer se nekoliko razgrne, da je mogoče videti prst pod njim, je ta oranžna in prašna in mehka, da bi se vrabčki kopali v njej in psi z užitkom valjali z boka na bok. To je tisti pesek, ki potem zajaše veter in se v visokih svetopisemskih trombah odvrtinči prek puščave; ognjeni steber, ki je vodil Mojzesa. Ampak pesek je oranžen, kamenje črno. Bazalt. V pokrajini je tujek, kot smo bili tujeji mi in Slovene Masons. Od kod se je potemtakem vzelo? Ma baref, ne vem. Nekateri pravijo, da je to velikansko ozemlje pred davnimi tisočletji med podvodnim izbruhom vulkana poplavlila lava in potem skrepenela. Torej bi na tem mestu nekoč moralo biti morje. Morda, ne vem. Nekaj pa vem zagotovo: če hočete spoznati, kakšna je puščava človeškega srca, potem je bazaltna puščava na vzhodu Jordanije pravi kraj za vas. Karfanaum ni naselje, ampak ime projekta in taborišča, v katerem smo prebivali. Okolica Karfanauma ni privlačna niti v najlepših dneh, tistega jutra, ko je prišla Vlasta, pa je bila videti še slabše kot po navadi. Začeli smo namreč hidroizolacijo streh.

Dela je izvajal lokalni podizvajalec. Moral jih je, po tisti famozni pogodbi zvezne direkcije. Ko so bile strehe prelite z raztopljenim bitumnom, pa smo Slovenski zidarji v navzočnosti nadzornih oficirjev jordanske vojske nanje nalili pet centimetrov vode in čakali, kaj bo. Žal je bilo največkrat tako, da je bilo po predpisanih dvainsedemdesetih urah čakanja več vode v betonskem stropu vrhnjih nadstropij kot zunaj na izoliranih strehah. Toliko o britanskih standardih in lokalnih podizvajalcih. Ampak vodni testi nas tistega dne še niso skrbeli. Bitumen je bilo treba šele raztopiti. Jordanci so v skladu s starodavnim islamskim izročilom podkurili kotle bitumna s starimi avtomobilskimi gumami. In nekatere niti niso bile tako zelo stare. Nekatere smo naslednjega jutra pogrešili na kolesih naših dostavnih vozil. Nepopisno je smrdelo. Gost, oljnat črn dim se je v čokatih stebrih dvigal kakih šestdeset metrov visoko, tam pa se je zapletel z večno navzočim vetrom iz Savdije, ta ga je zgrabil in zasukal v širokem polkrogu in ga potisnil nazaj k tlom, tam se je razlezel tik nad skeleti pol zgrajenih objektov in nato obvisel kot premočena črna zastava. Bilo je februarja, sonce je bilo še nizko na nebu. Usnjata, sajasta pregrada je razslojila spodnjo in gornjo polovico neba. Na gornji tipične kričee barvice arabskega sončnega vzhoda, azurne in strupeno zelene in žolte in limonovo zlate, pa vijoličasta kot rožmarin. Pod pregrado je vse rdelo. Ogrodja sončnih kolektorjev na strehah objektov so bakreno, zlobno mežikala. Skeleti zgradb so bolščali s praznimi okenskimi odprtinami, vsi enaki, enonadstropni, neometani, plečati, zgrajeni iz masivnih sivih betonskih blokov na škrlatno vreščečem ozadju. Porozni zidaki so vsesavali krvavo svetlobo kot presušena goba močo. Ubijali so luč. Levo in desno od glavnega vhoda na kompleks – petnajstmetrskega slavoloka, ki je bil še ves opasan z odri – je stalo na desetine objektov, podobnih lobanjam izumrlih plazilcev z močnimi čeljustmi, ozkimi očesnimi duplinami in miniaturno možgansko votlino. Poleg slavoloka ni bilo nikjer nobene vertikale: minaret še ni stal, tudi vodni stolp ne. Celotno gradbišče je bilo razmazano v širino kot siv pljunek, podoba hotene, uniformirane bede. In vendar je bilo na njem nekaj veličastnega, ne, silovitega: nihče ni znal o projektu povedati dobre besede, ampak bogme, kako je pogled nanj lahko človeku zlomil dušo!

"Kot Boschev pekel," je za mano rekel ženski glas.

Sunkovito sem se obrnil, kot da bi me pičila ena tistih za vezalko velikih črnih kač, ki so se tako rade skrivale v votlih opekah vsepovsod po gradbišču.

"Kot kaj?" sem zinil.

"Kot Boschev pekel," je rekla ona.

Stal sem pred Gradom in se grel na tistem, kar je od sonca prodiralo skoz črno zastavo.

V kontejnerju, ki smo ga krstili za Grad, je čemela režija: vodja projekta, predstavnik zvezne direkcije, tehnični direktor, računovodstvo, podizvajalski oddelek in podobne izgubljene duše; zagrenjena, cinična tajnica in fant, ki je vodil gradbeni dnevnik; vase zaverovani obračun, ki je verjel, da bo zmanjšal izgube, če bo podizvajalcem od računov, ki so jih izstavljali, odbil vse stroške z zrakom, ki so ga dihal na tleh projekta, vred. Arabec, ki je kuhal kavo, in fotokopirni stroj. Pa vodja operative. Z njim smo sektorski imeli sestanek in nanj se mi v tistem trenutku še ni ljubilo iti. Dobro nas je privijal, naš vodja operative. Bil je sila, zares.

Grad je stal med bivalnim delom taborišča in gradbiščem, takoj za slavolokom. Popoldne je senca slavoloka legla nanj kot prerokba. Pred Gradom je bilo parkirišče, širok polkrog, posut z gramozom. Kadar so avtomobili prihajali parkirat, se je prašilo, da je uboga režija za okni, ki so tesnila približno tako, kot je delovalo vse drugo v Arabiji, ves dan mlela pesek med zobmi. Potem je nekega dne vodja operative popenil in podučil Vlada, vodjo mehanizacije, da je treba gramoz polivati z vodo. Naslednjega dne je izjemoma deževalo, na parkirišče pa je Arabec, zaposlen v mehanizaciji, prignal cisterno in hladnokrvno škropil po gramozu. Vodja operative je spet popenil in od takrat pa vse do konca projekta se je prah spet smel dvigati po svoji všeči.

"Boschev pekel," je mirno reklo dekle. "Nerazumen in zato strašen. Saj poznaš Hieronimusa Boscha in njegove triptihe? – desno pekel, levo raj, vmes pa tisto, kar pač pride vmes. In njegovi pekli so natanko taki kot tole." Kritično si je ogledala prvo vrsto objektov, oddaljeno kakih tristo metrov. "Vsaj barvno," je omilila svojo sodbo in samovšečno pokimala.

Popeljal sem pogled prek njene glave in ga prikoval na šoferja Pišta, ki je stal ob odprtih vratih nissana vodje projekta in se v zadregi režal.

"Tole si pripeljal z letališča?" sem vprašal in z brado pokazal na punco.

Pišta je razprl roke in se zarežal še širše.

"Pa si prepričan, da je za nas?"

"Je to Karfanaum?" je namesto Pišta rekla punca.

"Tako pravijo," sem zarenčal.

"No, torej," je pribila ona. "In ne govori o meni, kot da sem poštni paket."

"Pišta, kaj nam pa bo?" sem vprašal.

Pišta se je odhrkal. "Pojma nimam, Kosta," je zatarnal. "Jaz vozim betonsko črpalko. Danes pa mi je Vlado rekel, naj vzamem šefovega nissana in grem v Aman. Šel sem, ker mi je Vlado tako naročil, Kosta. In v amanskem predstavištvu so mi v avto naložili tole. Drugače pa vozim betonsko črpalko in nimam pojma, kaj se grejo v Gradu." Govoril je opravičujoče kot vedno, kadar je odprl usta.

"Kaj je Grad?" je rekla punca.

Strogo sem jo pogledal.

"Pa kdo si sploh ti?"

"Vlasta," je rekla Vlasta. "Arhitekt. Poslali so me iz Ljubljane risat načrte izvedenega stanja – as built dokumentacijo, saj veš."

"O ti ljubi Bog," sem rekel in se zakrohotal.

"Kakšne načrte?" je zazijal Pišta.

"Izvedenega stanja," je milostno ponovila punca. "Objekte je treba narisati tako, kot so zgrajeni, razumeš? Za kolavdacijo in prevzem in predajo investitorju."

Pišta je odločno odkimal. "Tu pa nekaj ni v redu," je prepričano pribil. "Načrte se riše, preden se zida, ne šele potem."

Punca se je namuznila in pokroviteljsko odkimala.

"Tudi potem, Pišta, tudi potem," sem rekel; nikakor nisem mogel ukrotiti smeha. "Ampak za načrte izvedenega stanja moraš imeti že kaj izvedenega, tule pa ..." Pogled mi je zataval k slepim betonskim skeletom. Prav nič prijazni niso bili. Raje sem spet pogledal punco. "Riši-briši," sem jo poklical – prijazno, za arhitekto med nami gradbeniki obstajajo še bolj neljubeznivi vzdevki. "Koliko pa si sploh stara?"

Oči so se ji zožile in okoli njih so se zarisale gubice, kot da bi na

tanko razpokal marmor. "Petindvajset," mi je zabrusila, kot da se me ne tiče. Saj se me res ni.

"Toliko?" Vse do gubic jih je kazala šestnajst. "Kje pa si že delala?"

"Na inženiringu," je rekla. "Brisala sem prah s fikusov."

"Kako, prosim?"

"Pripravnica sem bila."

"Na inženiringu?" Inženiring z arhitekturo nima zveze; še z resničnim življenjem komaj. "In zdaj si prvič zunaj?"

V priprte rjave oči se je prikradel malce sovražen izraz. "Ja, pa kaj potem?" je ledeno vprašala.

"Ti moj ljubi Bog," sem ponovil in se zasmejal.

* * *

"Pavle," je rekel Pavle in iztegnil debelo poraščeno dlan. V drugi je držal papirnat kozarec s kavo. Tudi njemu se ni mudilo noter na operativni sestanek.

"Pustita mi, naj še naprej sama ugibam, kaj je kaj," je sarkastično rekla Vlasta. "Prišel si iz kontejnerja, ki mu pravite Grad. Torej spadaš k režiji?"

"To nedokazano," sem pripomnil. "Vodja sektorja je. Vodje sektorjev smo pravi mali mojstri za lovljenje ravnotežja med režijo in operativo, med administracijo in delavci. Kot deseterji v vojski, pa približno tako nepriljubljeni smo tudi. Reci nam operativna režija, če nas že moraš zmerjati."

"Reci nam jebene stranke," je rekel Pavle in njegove debele ustnice so se sploščile v nekaj, kar bi na manj opičjem obrazu morda obveljalo za nasmeh.

"Pa oprostite za izraz," sem ji rekel. "Smo pač gradbinci. Ne fina gospoda kot diplomirani inženirji arhitekture."

"Je že v redu," je odrezavo rekla Vlasta. "Sem navajena. Kadar popizdim, kolnem kot furman."

"Fino," je rekel Pavle in glasno vsesal vročo kavo.

"Vlasta," mu je rekla Vlasta; zazdelo se mi je, da je Pavlova neotesanost ne odbija, ampak celo privlači; da se v njej prebujata, vrag si

ga vedi – nekakšno akademsko zanimanje za našo živalsko vrsto? "Ti si pa menda Kosta?" me je napadla. "Si Makedonec?"

Utrujala me je. V petih minutah, odkar je prišla, je dvakrat predavala in dvakrat na slepo ugibala. Sit sem je bil. "Ne, ampak Konstantin," sem zalajal. "Le da je tako ime predolgo, da bi ga nosil na gradbišču."

Pokimala je, češ da razume. Kolikor sem lahko presodil, se ji je res zdelo, da razume.

Pavle je pljunil in zabrisal v kroglico zmečkani kozarec prek parkirišča k žični ograji, k drugim usedlinam našega leto dni starega projekta. Bilo jih je veliko. "Nova tajnica?" je vprašal.

Kaj ima diplomirano ženstvo proti tajnicam? Razpoke v marmorju Vlastinega obraza so se spet prikazale. Sonce je prek puščave poslalo nekoliko ostrejši žarek in videl sem, da pravzaprav ni marmor, ampak prej teraco: brušen rožnat teraco, precej bolj zemeljski od marmorja. "Arhitektka," sem rekel. Vsak zlog posebej sem poudaril. Vrag me je obsedel, hotel sem biti hudoben. Izzivala me je s svojo navzočnostjo. "Prišla je risat as built." Z očmi sem spet poromal k nedodelanim stavbam. "Kakšno leto prezgodaj, bi rekel."

"Kaj se sekiraš?" je rekel Pavle. "Raje se žri zaradi tega." Hudo mušno je opazoval dimno zaveso, ki se je valila izpod bitumenskih kotlov na prvem kareju.

"Zakaj pa jaz?" sem ga zavrnil. "Tole packarijo smodijo na tvojem sektorju, ne na mojem."

"Naslednji teden jo bodo na tvojem, ljubček," je rekel Pavle. "In če se medtem prikaže kakšen guverner in začne nalagati o ekologiji, je ne bodo kurili nikjer več; potem pa se slikaj."

"Kakšen guverner?" sem vprašal. "Kilometre daleč ni nobenega večjega kraja in potemtako tudi nobenega guvernerja."

"To ti misliš. Veš, kaj se je zgodilo v Ramti?"

Ramta leži na jordansko-sirski meji. Še ena vojašnica v nastajanju. Še eno podjetje, ki je zagrizlo, ne da bi se prepričalo, v kaj se spušča. Konkurenca, ampak smilili so se nam kljub temu.

"Kaj se je zgodilo v Ramti?"

Pavle je zmignil z rameni. "Ustavili so hidroizolacijo streh, jasno. Guverner Ramte je prepovedal kuriti gume. Fantje so prosili rezi-

denčnega inženirja, naj jim pomaga. Rezidenčni inženir bi lahko spodbijal guvernerjevo prepoved, ker guverner kot civilna oblast na območju vojaškega projekta nima besede. Tam odloča nadzorni oficir z najvišjim činom, torej rezidenčni inženir, in njegova beseda je zakon. Ampak rezidenčni v Ramti je molčal kot zalit. Pa veš, zakaj? Lastnik podjetja, ki je polagalo izolacijo, je njegov sorodnik. In ko fantje iz Ramte s strehami niso mogli nikamor naprej, jim je predlagal, naj jih izolirajo tako, kot se izolirajo sanitarni elementi v kopalnicah: z bitumensko lepenko in varilnim aparatom."

Zažvižgal sem.

"Koliko pa to stane?"

Pavle je povedal cifro. "Na kvadratni meter," je dodal. "Pomnoži s kvadraturu streh v Ramti, pa boš videl. Ampak na koncu niso imeli izbire. Strehe je bilo treba izolirati, naj stane, kar hoče. In pri tem se ni smelo kaditi. In edini način, pri katerem guvernerju ni šlo nič v nos, je bil tisti, ki ga je ponujal rezidentov sorodnik. Torej so privolili. In danes so v rdečih številkah; rezident, njegov sorodnik in guverner pa si bratsko delijo zaslužek, ki ga je vrgla izolacija."

"Pasji sin," je rekla Vlasta.

Pavle je pohvalno pokimal. "Menda ja," je zinil in z zobmi iz zavojčka izvlekel cigareto. Jordanski reem, ob katerem je tisto, kar smo počeli z gumami, dišalo kot vijolice. Ogrizeni zavojček je pomolil Vlasti. Pričakoval sem, da se bo ob tolikšnem pomanjkanju olike zrušila na tla, pa se ni. Prav mirno je vzela eno. Jo prižgala. Še vedno sem čakal v pripravljenosti, če bi jo vendarle treba bilo prestreči v naročje zaradi močnega tobaka. Pa sploh ni hotela pasti vkup, ne ona.

"Dobro," sem rekel, "ampak v Ramti je bil rezident pač podizvajalčev sorodnik. Tu teh problemov nimamo. Sajed Šalabi je gentleman."

"Polkovnik jordanske vojske je," je rekel Pavle.

"Pa se mu ne pozna," sem odvrnil.

Pavle je odmahnil z roko. "Le počakaj," je kratko rekel.

"Prasec," je rekla Vlasta.

Pavle je bil videti zmeden. "Kdo, Sajed Šalabi?" je vprašal.

"Ti," je rekla Vlasta. "Prasec in pasji sin. Kako lahko trdiš, da so v

Ramti goljufali? Nobenih dokazov nimaš. Ampak Arabci morajo biti krivi za izgubo, a ne, sicer bi bili krivi 'naši' iz Ramte, mimogrede pa si še rasist in ti čisto ustreza, če lahko malo opljuvaš Jordance." Poslala je tleči čik po poti, po kateri je bil šel Pavlov kozarec. "Daj še eno, veliki modri belec," je hladno velela.

Pavle jo je zabodeno gledal.

"Prvič je v Arabiji," sem mu pojasnil. "In zato na tvojem mestu še nekaj časa ne bi bil nič pameten," sem rekel njej. "Raje se spravi noter v Grad in se predstavi vodji projekta in drugemu plemstvu in poišči si stol in mizo, sicer se bo res zgodilo, da bomo že kaj zgradili, preden boš začela risati."

Umorila me je z očmi.

Pavle se je krakajoče zahihital.

In potem se je prikazal Matjaž s fosilom.

* * *

Ljubezen ubira čudna pota in vsa so zavita. Verjemite meni, ki sem se ločil zaradi gradbišč. Karfanaum je bil moj sedmi inozemski sajt, kot se po angleško reče, dama pa je medtem odšla. Nisem se cemeril za njo, nisem bil ne prvi ne zadnji. Ampak ljubezen v Arabiji ...! Tajnica iz Gradu mi je pripovedovala, kako se je pred leti v Iraku zaljubila v obračunskega tehnika samo zaradi nekakšne šale na račun arabskih števil. Povedala mi je šalo, pa je nisem razumel. Naša tajnica je bila živ komplikator. In morda je bila vsa skrivnost samo v tem, da ženskam njene baže hormoni začnejo prav delati šele malo južneje. Kakorkoli že, tokrat je šlo za amonita. Uboga žival si pred milijoni let, ko je crknila in se pustila zagrebsti v mulj, gotovo ni predstavljala, kakšno katastrofo bo povzročila.

Bil je popolno zaokrožen rebrast svitek sredi popolno zglajenega pre-sojnega kosa rožnatega peščenca. Ležal je v Matjaževi dlani in fant ga je očarano opazoval.

"Glej no, okamenela kača," je rekel Pavle.

"Amonit," sta rekla Matjaž in Vlasta v en glas.

"Huh?" je rekel Pavle.

Vlasta je spregovorila latinsko, to je pomenilo ime, priimek in telefonsko številko našega amonita. Matjaž, ta neizživeti piflar, je nehal zijati vanj in se je spoštljivo zabuljil v Vlasto.

"Zaradi mene," je rekel Pavle.

"Pri mošeji sem ga našel," je slovesno izjavil Matjaž.

"To pomeni, da si bil danes že tam," je rekel Pavle. "Priden Matjaž."

"Kakšne šifre so spet to?" je zahtevala vedeti Vlasta. "če je tale oguljeni kontejner grad, kaj je mošeja?"

Drobno sem se nasmešnil. "Matjaževa džemile," sem povedal vse, kar znam po arabsko.

Pa je bila res džemile, lepotica, mošeja štabnega poveljstva letalskih sil JAF: majhna in trebušasta kot majolika; domača kot farna cerkvice; premajhna za vse verne vojake, ki naj bi služili v karfanaumski vojašnici; ampak ker investitor tega ni sam uvidel, ga tudi mi izvajalci nismo hoteli vznemirjati.

"Objekt številka pet," je Matjaž pojasnil Vlasti, kaj je mošeja. Rasla je na njegovem sektorju in bil je ponosen nanjo, kot bi bil na sina, če bi živel dovolj dolgo, da bi pridelal sina.

Matjaž je z iztegnjeno roko kazal Vlasti, kje na gradbišču je mošeja. Vlasta je gledala Matjaža namesto mošeje in njene oči so postale dva odtenka svetlejša.

"Boš videla, kako bo lepa, ko bo kupola prekrita z bakrom," je rekel Matjaž.

"Boste videli, kakšno sranje bo, ko bodo nadzorni malo bolje pogledali načrt," je rekel Pavle.

Tloris mošeje je bil načrtan v obliki grškega križa. Tloris islamske mošeje, razumete. Križa, razumete? Še ena malenkost, ki je ušla budnemu očesu nadzora. Budnemu, no ja. Kolikor se spomnim, so bili najbolj budni takrat, kadar je bilo treba jesti. Po pogodbi smo jim hrano iz civilizacije vozili mi, kdo pa drug.

"Morda pa so že pogledali in nočejo težiti," je rekla Vlasta.

"Ah, nehaj no," je zamomljal Pavle in cuzal cigareto. Vlasta je avtomatično dobila novo. Dobra dresura.

Matjaž se je pretegnil in zazeהל na jutranjem soncu. Na amonita je pozabil. "Danes smo startali s keramiko, na mošeji," mi je rekel. "Poživi-

nil sem, ko sem jih gledal, kurbe arabske. Lepo ti začne polagati ploščice na sredi prostora, ko pa pride do stene, pusti vse skupaj in gre pit čaj. Ploščico bi moral odrezati – pretežko zanj. In niti en vagris se ne ujema, in ne vprašaj, kako fugirajo. Če kaj poznam stvari, bo nadzorni dal vse zmetati ven. Svinje arabske, eni in drugi."

Vlastin obraz je potemnel. Brez besed je zgrabila amonita in ga iztrgala Matjažu iz dlani. Odstopila je za korak in se zazrla vanj, kot da smo mi še živeči fosili ... no, hotel sem zapisati, "kot da smo pičkin dim", pa ne bom.

Ne bom, da ne bi pokvaril lepote trenutka, ki mi še vedno ne da spati ponoči v Dobu. Bilo je, ko je držala amonita v dlani in zviška zrla vanj kot v ogledalo, kot da si dve rožnati lučki svetita nasproti prek vesoljskih prostranstev, dve rožnati luni; okrogli fosil v pastelnem peščencu in Vlastin obraz; nobeden izmed njiju ni sodil tja med črno kamenje Karfanauma, pa sta bila vendar tam in sta si vračala pogled: dva rožnata kroga, zglijena in svetleča; hladna na dotik, na videz trda, krhka kot steklo v resnici; nadzemeljsko lepa, ne da bi mogel reči, zakaj; dva čudeža, tujka, posebnosti.

In ljubezen v Arabiji ubira čudna pota in vsa so zavita. In čeprav se je pozneje zgodilo še marsikaj in čeprav se tega takrat nisem zavedal niti razmišljal o tem, sem pozneje doumel, da sem se v Vlasto zaljubil že tistega prvega jutra, ko je Matjaž besnel zaradi arabskih polagalcev keramike in je Vlasta pestovala amonita.